

ບົດ ແລະ ເງື່ອນໄຂການເສບຊົມບົດ ໜຶ່ງໃນບັນຫາສ້າງຄວາມສະຫງວນມັກ ແລະ ສືບສານ

ຮ.ສ. ດຣ. ມະຫາ ບົວລີ ປະພາຜັນ

ພາຍຫລັງ ໄດ້ດຳເນີນການເກັບກຳຄັ້ງຍິ່ງໃຫຍ່ມາຮອດໄລຍະທ້າຍ, ບັນຫາໃໝ່ໄດ້ເກີດຂຶ້ນ: ຄວາມຫລາຍສັນສີ ແລະ ອຸດົມສົມບູນທັງດ້ານເນື້ອໃນ ແລະ ຮູບການປະດິດແຕ່ງອັນມີລັກສະນະຊາດທີ່ທ້ອນຫອມມາໄດ້ນີ້ ຈະໄດ້ຮັບການສືບທອດ ແລະ ພັດທະນາແນວໃດ. ຄວາມກັງວົນທີ່ຄວນກັງວົນ ອັນນີ້ຈະໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຢ່າງໃດໃຫ້ສົມທີ່ຄວນເປັນ. ຫລາຍຄົນກໍມັກຈະໂຍນຄວາມຜິດໃຫ້ຄົນຮຸ່ນສືບທອດ, ຫາວ່າຂະເຈົ້າ ບໍ່ສົນຫລືບໍ່ຫົວຊາຫານັບນຳວຽກການສຶກສາມໍລະດົກໃດຂອງຊາດ ເມົາແຕ່ແລ່ນນຳບັນຫາເສດຖະກິດ ປາກຫ້ອງສະເພາະໜ້າ. ຄວາມຈິງແມ່ນໜັງສືມໍລະດົກໃດໆກະຕາມ, ມັນຈະໄດ້ຮັບການສືບທອດ ກ່ອນອື່ນໝົດ ກໍຕໍ່ເມື່ອມີສິ່ງນັ້ນ ແລະ ສິ່ງນັ້ນ ກໍຕ້ອງໄດ້ຮັບສຳຜັດທັງສະແດງອອກໄດ້ ສ່ວນທີ່ມີປະໂຫຍດ ດ້ານໃດ - ດ້ານໜຶ່ງ.

ລັກສະນະ ແລະ ບົດບາດໜັງສື

ໜັງສືອັນເປັນມໍລະດົກທີ່ພວກເຮົາກຳລັງກ່າວເຖິງນີ້ ແມ່ນໜັງສືທີ່ໄດ້ກຳເນີດ ແລະ ສືບທອດກັນມາແຕ່ເນີນນານ. ມັນໄດ້ພັດທະນາ ແລະ ຂະຫຍາຍໂຕສູງໃນສະໄໝກາງຫາທ້າຍຂອງອານາຈັກລ້ານຊ້າງ ເອກະພາບ. ໜັງສືທີ່ວ່າໄດ້ເປັນຄັ້ງຄວາມຮູ້ຂອງບັນພະບູລຸດລາວ. ມີຫລາຍປະເພດທັງທີ່ເປັນປະເພດ ຄະດີໂລກ ແລະ ຄະດີທຳ. ຜ່ານໜັງສືນີ້, ພວກເຮົາສາມາດຮຽນຮູ້ຫລັກທຳຄຳສອນ, ຄວາມຮູ້ທົ່ວໄປ, ຈາຣິດປະເພນີຄວາມເຊື່ອຖື, ກົດໝາຍການປົກຄອງ, ໂຫລາສາດ - ດາລາສາດ, ຫລັກ ແລະ ການໃຊ້ພາສາ ຕະຫລອດບົດສູດ ແລະ ເວດມົນກົນຄາຖາຕ່າງໆ.

ຮູບແບບການແຕ່ງກໍມາກແບບຫລາຍສີ. ປະເພດທີ່ເປັນວັນນະຄະດີເຊັ່ນ: ພວກນິທານ, ເທບນິຍາຍ, ສານ, ຄຳສອນ... ນິຍົມຂຽນໃນຮູບຮ້ອຍກອງ; ປະເພດທີ່ເປັນຕຳລາວິຊາການເຊັ່ນ: ຕຳນານ, ດາລາສາດ - ໂຫລາສາດ, ບັ້ງຈຸ້ມ, ລະບຽບກົດໝາຍ... ມັກຈະຂຽນເປັນຄຳຮ້ອຍແກ້ວ. ເບິ່ງໂດຍໂຮມແລ້ວ ໜັງສືສ່ວນໃຫຍ່ຈະແຕ່ງອອກໃນຮູບຮ້ອຍກອງ ເວັ້ນເສຽແຕ່ເປັນເລື່ອງ ທີ່ເລັງວິຊາການລ້ວນໆອີ່ຫລີ້ ຈິ່ງປະກົດເຫັນມີການຂຽນ

ແບບຮ້ອຍແກ້ວ. ສັນທະລັກສະນະທີ່ນິຍົມແມ່ນກາບກອນ ແລະ ໂຄງ. ເຖິງປານນັ້ນກໍຕາມ ອັນເນື່ອງຈາກ ຄວາມນິຍົມສະໄໝນັ້ນ ເຮົາຈະເຫັນວ່າ ແມ່ນແຕ່ບົດທີ່ເປັນຕຳລາແທ້ໆ ກໍຍັງປາກົດເຫັນມີຈຳນວນບໍ່ໜ້ອຍ ທີ່ຂຽນໃນຮູບຮ້ອຍກອງ (ຊື່ທີ່ດັງແປດ, ປະຫວັດວຽງຈັນ, ຕຳລາ ຮຽນເລກຫາງໝາ...). ຫລືບໍ່ກໍບົດໃນລັກ ສະນະນີ້ ຈະເຫັນມີຂຽນໃນທັງສອງແບບໃນລະດັບຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ທັງພື້ນວຽງ(ອະນຸ) ແລະ ພື້ນວຽງ (ທ້າວເຫລົາຄຳ) ລ້ວນແຕ່ກ່າວເຖິງປະຫວັດວຽງຈັນ, ແມ່ນຢູ່ວ່າມັນ ກ່າວເຖິງບັນຫາດຽວກັນ, ຫາກອັນໜຶ່ງ ຂຽນໃນລັກສະນະນີ້, ອີກອັນຂຽນລັກສະນະອື່ນ. ຄວາມຜູກພັນ ແທ້ໆກ່າວ ຈົນຍາກແກ່ການຈຳແນກ ອັນເປັນຕຳລາ ແລະ ວັນນະຄະດີ ຫລື ອັນໃດແມ່ນຕຳລາສິດ, ອັນໃດແມ່ນບັນເທີງຄະດີ ແລະ ສາລະຄະດີ, ການຂຽນແບບນີ້ ນອກຈາກສະແດງອາລົມຈິດໄດ້ຢ່າງ ລະອຽດອ່ອນ, ສ້າງຄວາມສະເໝີອັນໃຈໄດ້ສູງ ແລ້ວມັນ ຍັງຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ຟັງຈິດຈຳໄດ້ງ່າຍ, ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ມັນຈຶ່ງເປັນທີ່ນິຍົມຊົມຊອບ ແລະ ສືບຕໍ່ໄຕ່ກັນມາຕາມສະ ພາບອຳນວຍ

ມັນເປັນທີ່ນິຍົມຊົມຊອບກໍຍ້ອນມັນມີປະໂຫຍດຕໍ່ຜູ້ຄົນໃນສັງຄົມ :

- ສະໜອງຄວາມຮູ້ແບບທຳມະຊາດແກ່ຜູ້ເສຍ ຄື ທັງໃຫ້ຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມມ່ວນຊື່ນ
- ສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນສະພາບການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ບົດຮຽນຂອງຄົນໃນສັງຄົມ
- ເປັນ ແລະ ໃຫ້ໂຕເລືອກຢ່າງເສລີໃຈແກ່ຜູ້ເສຍ ໃນການຊອກທີ່ເພິ່ງ ແລະ ສ້າງກໍອຸດົມການ
- ສະແດງ ແລະ ເປັນສາຍເສັ້ນເກາະຍຶດຄວາມເປັນສັງຄົມຮ່ວມຂອງຊາດ ບໍ່ວ່າດ້ານໂສພະນິຍະສິນ ກໍຄື ແບບແຜນວິຖີຊີວິດ

ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ

ເລີ່ມແຕ່ທ້າຍສະຕະວັດທີ 19 ມາ, ຂະບວນການຕົ້ນຕົວ ໃນການທ້ອນໂຮມໜັງສືເກົ່າແກ່ໄວ້ ໄດ້ກໍ່ໂຕຂຶ້ນ. ຄຽງຄູ່ກັບການສ້າງໂຮງຮຽນລັດ ທີ່ທາງການຜະລິງໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນ, ໂຮງຮຽນພະປະລິຍັດຕິທຳ (ໂຮງຮຽນສົງ) ກໍໄດ້ດຳເນີນການສິດສອນ ແລະ ພັດທະນາໂຕ. ວັດຈັນໄດ້ກາຍເປັນສູນສຶກສາລວມ ຂອງທາງການລາວໄປ ໃນໂຕ ໂດຍແມ່ນຍາພໍ່ມະຫາແກ້ວເປັນກົກ. ຕໍ່ມາກໍຍາພໍ່ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆຕາມລຳດັບມາ. ເມື່ອທ້າຍສະໝຸດສະພາຈັນທະບຸລີ ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງ, ມັນໄດ້ໂອສັງກາດໃຫ້ໂສມໜ້າການສຶກສາລາວ ມີທ່າ ຫວັງໃໝ່, ເປັນໜ່ວຍໜຶ່ງໃຫ້ແກ່ການສຶກສາ ກ່ຽວກັບລາວຄະດີສຶກສາ, ແບບຮຽນພາສາວັນນະຄະດີລາວ ໄດ້ຮັບການຮຽບຮຽງປັບປຸງ, ໜັງສືສຳຄັນໆ ໄດ້ຮັບຄວາມເອົາໃຈໃສ່, ກອງວັນນະຄະດີ, ຄະນະກຳມະການວັນ ນະຄະດີ, ໄດ້ອອກວາລະສານ, ໄດ້ຊຳຮະໜັງສືອັນເປັນພື້ນຖານ ກ່າຍຖອດອອກເປັນອັກສອນສະໄໝ ເຜີຍແຜ່

ໃຫ້ມວນຊົນໄດ້ສໍາຜັດ ຈົນກາຍເປັນລາດຊະບັນດິດສະພາລາວ. ເມື່ອເກີດການຜັນແຍກອອກເປັນສອງກຸ່ມ ການເມືອງ ໃນການກອບກູ້ເອກະລາດແຫ່ງຊາດ, ແຕ່ລະຝ່າຍກໍໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ວຽກງານດ້ານນີ້

ພໍແຕ່ ມະຫາວິທະຍາໄລກໍາເນີດຂຶ້ນ ແຕ່ລະຝ່າຍ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນມະຫາວິທະຍາໄລໃນເຂດບົດ ປ່ອຍ ໄດ້ນໍາເອົາໜັງສືແຫ່ງຊາດເອົ້າບັນຈຸເປັນນຶ່ງໃນຫລັກສູດຫັນທິໂລດ, ເຖິງວ່າຈະແຕກຕ່າງກັນໃນທັດສະ ນະ, ແຕ່ທັງສອງສໍານັກການສຶກສາ ກໍມີຈຸດເລັງດຽວກັນຄືສຶກສາໜັງສືລາວ. ໃນຂະນະທີ່ມະຫາວິທະຍາໄລ ສີສະຫວ່າງວົງ¹ ໜັກໃນທາງສຶກສາຕາມມູນເຊື້ອ, ເອົາໃຈໃສ່ສຶກສາສັບ, ຈາຣິດປະເພນີ ວາດດໍາລົງຊີວິດ ສະແດງອອກໃນບົດ ແລະສ່ວນໜຶ່ງຂອງນາມສັນຍະລັກ, ພ້ອມທັງການຈັດປະເພດໃນວົງກ້ວາງ, ມະຫາ ວິທະຍາໄລໃນເຂດບົດປ່ອຍ² ຜັດເລັງສຶກສາເນື້ອໃນການສ່ອງແສງ ແລະສຶກສາບົດບາດອິດທິພົນ ແລະ ຕີ ລາຄາຜົນສະທ້ອນຂອງບົດວັນນະຄະດີຕໍ່ສັງຄົມ, ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນກໍຈັດປະເພດວັນນະຄະດີອອກໄປ ຕາມແຕ່ ລະຍຸກສະໄໝສັງຄົມ ເພື່ອໃຫ້ສະດວກແກ່ການສຶກສາເຖິງທາດແທ້ຂອງບົດ, ແມ່ນອນ ບົດວັນນະຄະດີພື້ນ ເມືອງ, ວັນນະຄະດີລ້ານຊ້າງ ແລະວັນນະຄະດີສະໄໝປັດຈຸບັນ ຈະມີອຸດົມການເປົ້າໝາຍວິທິການສ່ອງ ແສງແຕກຕ່າງກັນ

ໃນສ່ວນບຸກຄົນ ເຖິງວ່າມີໜ້ອຍ ແຕ່ກໍຜາກົດວ່າ ພວກເພິ່ນໄດ້ອຸທິດເຫື່ອແຮງໃນດ້ານນີ້ ຢ່າງເປັນທີ່ ສັນລະເສີນຍິ່ງ, ພວກເຮົາຍັງມີໜັງສືລາວ ເປັນຂອງລາວໄດ້ສຶກສາ ຢູ່ໃນເວລານີ້ ເກີດໄດ້ຈາກພະຄຸນອັນ ລັ້ນເກົ້າລັ້ນຂະໜ່ອມ ດ້ວຍສາຍຕາອັນເບິ່ງກວ້າງມອງໄກຂອງ ສະເດັດເຈົ້າມະຫາອຸປະຮາດເພັດຊະລາດ ອົງນາຍົກທໍາພະສະພາຈັນທະບູລີ, ບົດວັນນະຄະດີສໍາຄັນໆຂອງຊາດ ພື້ນຊື່ບາມມິບົດບາດໃຫ້ຄົນຮຸ່ນຕ່ຳໆມາ ໄດ້ເຫັນຄວາມສໍາຄັນ ຜ່ານມັນສະໝອງອັນບໍ່ຮູ້ອິດອ່ອນ ຂອງຍາພໍ່ມະຫາສີລາ ວິລະວົງ. ທ່ານບໍ່ພຽງແຕ່ ຍົບຍົກບົດວັນນະຄະດີ ອອກມາໃຫ້ພວກເຮົາເຫັນຄວາມສໍາຄັນ ຫາກຍັງໄດ້ສ້າງເຄື່ອງມື ແນະແນວການ ສຶກສາໃຫ້ພວກເຮົາດໍາເນີນຕໍ່. ນັ້ນແມ່ນຄູອະມະຕະ ບັນພະບຸລຸດຜູ້ປະເສີດ, ຄັນວ່າບໍ່ເປັນການດ່ວນຕີລາຄາສູງ ເກີນໄປ, ແບບແຕ່ງກອນໄຫວຽງຈັນແມ່ນຜົນການສັງລວມ ລັກສະນະຮູບແບບຊື່ ແລະຫລັກການໃນການແຕ່ງ ກອນຂອງບັນພະບຸລຸດໄດ້ສ້າງໄວ້ ທີ່ຢູ່ກະແຈກກະຈາຍ ໃຫ້ເອົ້າເປັນລະບົບລະບຽບຢ່າງດີເລີດ, ການເຮັດ ໄດ້ແນວນັ້ນມັນບໍ່ແມ່ນທໍາມະດາ, ແມ່ນອັດສະລິຍະລັກທີ່ຫາໄດ້ຍາກຍິ່ງ ແທ້, ເປັນບົດວິທະຍານິພົນທີ່ໂດດເດັ່ນ

¹ ຫລັກສູດພາສາລາວ ວັນນະຄະດີລາວ, ພະແນກອາຈານລາວ, ສະຖາບັນອຸດົມສຶກສາວິຊາຄູ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ສີສະຫວ່າງວົງ

² ຫລັກສູດ ວັນນະຄະດີລາວ, ພະແນກວັນນະຄະດີ - ພາສາລັດເຊຍ. ມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູວຽງໄຊ

ຖືລັກສະນະແວກແນວ, ທັງເປັນກະແຈຄຳຂອບປະຕູສູ່ວົງການໜັງສືແຫ່ງຊາດ. ໃນຖານນະລູກ ແທນພໍ່ໜ່ວຍແທນລຳ, ດວງເດືອນ ບຸນຍະວົງ ກໍໄດ້ກຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າ ເຈາະເລິກເລື້ອງ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ຕໍ່ຈາກຜູ້ເປັນພໍ່ທີ່ໄດ້ວາງພື້ນຖານໄວ້ໃຫ້. ໂລກຕາເວັນຕົກໄດ້ຮູ້ ກ່ຽວກັບວັນນະຄະດີລາວ ຈາກການຄັດປັ້ນແປເລື່ອງສິນໄຊ ເປັນພາສາຝະລັ່ງ ຂອງທ່ານຫຍຸຍ ອະໄພ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ. ພວກເຮົາຄົນຮຸ່ນສືບທອດໄດ້ສຳ ຜັດລົດຊາດໜັງສືມູນຜ່ານນ້ຳມື ແລະປາຍປາກກາ ຂອງທ່ານ ທ້າວເກນ, ອະດີດນິດສິດນັກສຶກສາສະຖາບັນການສຶກສາຊັ້ນສູງສົງຍັງຈິດຈຳອາຈານ ຄຳແດງ ອາຈານສອນກະວີ ທີ່ຫາໂຕຈັບໄດ້ຍາກຜູ້ໜຶ່ງ, ແລະບົດຮຽນອັນມີປະໂຫຍດ ໃນການຕົກອນຂອງ ທ່ານອາຈານ ບຸນຍົກ ແສນສູນທອນ. ໜັງສືລາວໄດ້ມີ ການຈັດປະເພດຂຶ້ນບັນຊີ ແລະ ໂຂທາງວິໄຈວິຈານບົດເບື້ອງຕົ້ນ, ຍົກໃຫ້ເຫັນຄຸນຄ່າ ຂອງໜັງສືເພື່ອປະໂຫຍດແກ່ການສຶກສາໂດຍ ທ່ານຄຳແພງເກດຕະວົງ. ການເຮັດແນວນັ້ນ ໄດ້ຊ່ອຍໃຫ້ພວກເຮົາເບິ່ງບັນຫາຢ່າງມີວິຊາການ, ໃຊ້ເກນມາຈຳແນກ ອັນໃດແມ່ນໜັງສືພື້ນເມືອງ ອັນໃດແມ່ນຊາດິກ ແລະ ແຕ່ລະປະເພດມີຄຸນລັກສະນະພິເສດ ຄື ແລະຕ່າງກັນແນວໃດເຊັ່ນ: ຍ້ອນອັນໃດ ອັນນີ້ຈຶ່ງຮຽກວ່ານິທົມ ແລະອັນນັ້ນຜັດວ່ານິທານ, ໃນເວລາດຳເນີນ ການສະເໜີບົດວັນນະຄະດີສະໄໝລ້ານຊ້າງ, ອາຈານທອງຊ່ຽນ ລາດວົງສາ ອາຈານສອນວິຊານີ້ ຜູ້ທຳອິດ ຂອງມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູນາຄາວ ໄດ້ຂຸດຄຸ້ຍໃຫ້ພວກເຮົາ ເຫັນເງື່ອນໄຂການເປັນບຸກຄົນ ອຸດົມຄະຕິຂອງຊົນຊັ້ນສັກດີນາລາວ ຜ່ານຈາກການວິເຄາະໂຕລະຄອນເອກ ຂອງບົດເລື່ອງເດັ່ນໆຂອງ ໜັງສືສະໄໝອານາຈັກລ້ານຊ້າງ. ທ່ານໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນເກນ ຫລື ເງື່ອນໄຂບຸກຄົນ ອຸດົມຄະຕິໄວ້ດັ່ງນີ້ :

1. ຊື່ສັດສຸດຈະລິດ ຈົງຮັກພັກດີ ຕໍ່ວົງຕະກູນ
2. ມີຄວາມເກັ່ງກ້າສາມາດ, ມີວິຊາອາຄົມ (ວິລະບຸບຸດ)
3. ມີນ້ຳໃຈມຸມານະ ສາມາດຜ່ານຜ່າທຸກອຸປະສັກຫຍຸ້ງຍາກ
4. ເຮັດວຽກງານ ໂດຍບໍ່ຮຽກຮ້ອງຄຸນຄ່າ

ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຍັງຍົກໃຫ້ເຫັນບົດບາດຂອງແມ່ຍິງ. ແມ່ຍິງເປັນຮູບພາບໃຈກາງຂອງວັນນະຄະດີສະໄໝທີ່ວ່ານີ້, ການຄົ້ນພົບຊອກເຫັນບັນຫາດັ່ງກ່າວ ແມ່ນເລື່ອງແປກໃໝ່ອັນໜຶ່ງ ທີ່ໜ້າສົນໃຈ ແລະ ມີຄວາມໝາຍສຳຄັນໃນວົງການສຶກສາວັນນະຄະດີລາວ. ມັນແມ່ນບາດກ້າວໃໝ່ໃນວົງການຄົ້ນຄວ້າ ທັງເປັນການເບີກສາຍຕາຊ່ວຍແນະ ແລະໂຂກວ້າງຫັດສະນາການຫລືຈຸດການເບິ່ງ ໃຫ້ພວກເຮົາໃນເວລາສຶກສາວັນນະຄະດີແຫ່ງຊາດ.

ໜັງສືອັນເປັນມໍລະດົກ, ຜົນງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຂອງບັນດານັກປາດອາຈານທັງຫລາຍ ທີ່ກ່າວມາ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆທີ່ບໍ່ທັນໄດ້ຍົກມາກ່າວໃນທີ່ນີ້ ເປັນສິ່ງປະດັບສະຕິບັນຍາພວກເຮົາ, ພວກເຮົາໄດ້ສືບທອດສານຕໍ່ກັນມາ ແລະ ຮັກຄວາມເປັນຊາດທະນົງກຽດໃນຄວາມເປັນລາວ ສ່ວນໜຶ່ງທີ່ບໍ່ປະຕິເສດໄດ້ ແມ່ນໄດ້ມາຈາກບັນຫານີ້. ພາກວິຊາພາສາລາວ ໃນຖານະມີສ່ວນຮັບຜິດຊອບຕໍ່ວຽກງານດ້ານນີ້ ແລະ ທັງເປັນຜູ້ສືບທອດສານຕໍ່ຈາກພະແນກອາຈານລາວ, ສະຖາບັນອຸດົມສຶກສາວິຊາຄູ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ສີສະຫວ່າງວົງ; (ເປັນພະແນກອັກສອນສາດລາວ, ໂຮງຮຽນສ້າງຄູຊັ້ນສູງດົງໂດກວຽງຈັນ) ແລະ ຈາກພະແນກວັນນະຄະດີ-ພາສາລັດເຊຽ, ມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູນາຄາວ ແລະ ເມື່ອສອງມະຫາວິທະຍາໄລ ສ້າງຄູວຽງໄຊ ມາປະສົມກັບໂຮງຮຽນສ້າງຄູວຽງຈັນ, ມັນໄດ້ເປັນພະແນກວັນນະຄະດີ - ພາສາສາດໃນ ສັງກັດພະແນກໃຫຍ່ວັນນະຄະດີ - ພາສາຕ່າງປະເທດ ມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູວຽງຈັນ ກໍໄດ້ດຳເນີນການສິດສອນການຄົ້ນຄວ້າໜັງສືສະໄໝນີ້. ວັນນະຄະດີລ້ານຊ້າງ³ ກິນອັດຕາສ່ວນຫລາຍກວ່າໝູ່ ໃນປະມວນວິຊາວັນນະຄະດີລາວ ທີ່ສຶກສາກັນຢູ່ໃນພາກວິຊາ. ສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ໃນໄລຍະກຽມການ ສ້າງຕັ້ງມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ, ພາກວິຊາໄດ້ສ້າງພື້ນຖານຫັນທິດ ຈາກການທຳໜ້າທີ່ ພຽງແຕ່ ສ້າງຄູ ມາເປັນທັງສ້າງບັນດິດທົ່ວໄປ ສຳລັບວິຊາພາສາ ແລະ ວັນນະຄະດີລາວ ໂດຍການຊອກແຫລ່ງທຶນມາຄົ້ນຄວ້າເປັນໂຕແບບ. ໜັງສືກາບເມືອງພວນ, ສານລືບພະສູນ ແລະ ພື້ນວຽງ ຖືກຍົກຂຶ້ນມາ ພິຈາລະນາເປັນອັນດັບປັກແຮກ. ໜັງສືດັ່ງກ່າວເກີດໃນສະໄໝບໍ່ໄກ ແລະ ກໍບໍ່ໄກຈາກພວກເຮົາ, ທັງມີຜົນ ໃຫ້ແກ່ການສະໜອງຕອບຕໍ່ໜ້າທີ່ອັນຮີບດ່ວນ ໃນພາລະກິດການສ້າງຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ສ້າງສະຕິຊາດ ແກ່ຜູ້ຄົນໄວຄະນອງ - ໄວສືບທອດ. ພວກເຮົາພະຍາຍາມສຶກສາວັນນະຄະດີ ໃຫ້ຫລາຍຮູບ ຫລາຍສີ, ຫລົງເຫັນວ່າການສຶກສາວັນນະຄະດີຕາມທິດສະດີ ການຊຳຮະບົດຂອງຟອນມັດ ແມ່ນແຈ້ງມຸມໜຶ່ງ ທີ່ແທດເໝາະກັບການສຶກສາໜັງສືເກົ່າໆ ທັງມີປະໂຫຍດ ແລະ ປະໂຫຍດນັ້ນກໍສະແດງອອກໃນການ ນຳມາຄົ້ນຄວ້າໜັງສືພະລະສັງຂະຫຍາ ໂດຍທ່ານ ສາດສະດາຈານ ດຣ. ຣະຣັນຣົນດິອຸດສ໌, ຄະນະພວກ ເຮົາ ຈຶ່ງຕົກລົງນຳເອົາບົດຮຽນໃນການພູມໃຊ້ ທິດສະດີຂອງ ຟອນມັດ ສົມທົບກັບບົດຮຽນການສຶກສາ ວັນນະຄະດີທີ່ເຄີຍເຮັດຢູ່ໃນພາກວິຊາ ລອງມາສຶກສາວັນນະຄະດີລາວສາມເລື້ອງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງ. ເຖິງວ່າການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ບໍ່ຕອບສະໜອງໄດ້ຄົບຕາມຫລັກຂອງເຈົ້າທິດສະດີ ອັນເນື່ອງມາຈາກ ບັນຫາໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ບົດຮຽນໃນການຄົ້ນຄວ້າຂອງຄະນະພວກເຮົາ, ແຕ່ກໍເຊື່ອແນວ່າມັນມີປະໂຫຍດ, ໜ້ອຍສຸດກໍເປັນເອກະສານເພື່ອການວິຈານ. ການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ລົງມືດຳເນີນໂຕຈິງ ຕາມຂັ້ນຕອນດັ່ງນີ້ :

³ ຫລັກສູດ ພາສາລາວ - ວັນນະຄະດີ "ໝ, ຄະນະອັກສອນສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ.

1. ແກ້ບກຳໜັງສືທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດເທົ່າທີ່ສາມາດຊອກໄດ້.
2. ກ່າຍຖອດອັກສອນ ຈາກຕົ້ນສະບັບຕ່າງໆທີ່ແກ້ບມາໄດ້ ອອກມາເປັນອັກສອນລາວສະໄໝ.
3. ດຳເນີນການ ທຽບຕົ້ນສະບັບທີ່ແກ້ບກຳມາໄດ້ ເພື່ອສຶກສາຫາສະບັບເຄົ້າຂອງຕົ້ນສະບັບທັງຫລາຍ ແລະດຳເນີນການຊຳຮະສ້າງສະບັບທີ່ສົມບູນກວ່າ ທີ່ຮຽກກັນວ່າສະບັບສະຖາປະນາ.
4. ສຶກສາປະຫວັດບົດ ຈາກແຫຼ່ງເອກະສານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທັງໃນກຸ່ມວັນນະຄະດີ ແລະ ປະຫວັດສາດ ຫລື ໜັງສືອື່ນໆທີ່ມີສ່ວນພົວພັນເຖິງ,
5. ຖອດຄວາມຕາມຄວາມໝາຍຄຳ ຈາກຄຳກອນມາເປັນຄວາມເວົ້າທຳມະດາ,
6. ພ້ອມນັ້ນ ກໍສັງເກດຄຸນລັກສະນະຈຸດພິເສດ ຂອງບົດໃນແຕ່ລະດ້ານ ທັງຮູບການ ແລະເນື້ອໃນ ຫລືຈຸດພິເສດອື່ນໆ.
7. ຕີຄວາມບົດ ເພື່ອເຂົ້າໃຈເນື້ອໃນໃຈຄວາມກົງ ທີ່ຜູ້ຂຽນເວົ້າອອກໃນບົດ.
8. ຕີລາຄາບົດ ເພື່ອເຫັນຄຸນຄ່າ ຜົນຊ້ອນແຝງ ແລະ ເບື້ອງໜ້າ ເບື້ອງຫລັງຂອງບົດ.

ການເສບບົດ ແລະ ເງື່ອນໄຂການເສບບົດ

ກ. ການເສບ

ຄືດັ່ງທີ່ໄດ້ສະເໜີມາ, ບົດຮຽນໂຕຈິງ ໃນການທີ່ພວກເຮົາສາມາດສືບທອດມໍລະດົກດ້ານນີ້ ແມ່ນໄດ້ຈາກການທີ່ໄດ້ສຳຜັດກັບບົດ ບໍ່ທາງກົງກໍທາງອ້ອມ. ການເສບໃນທີ່ນີ້ ໝາຍເຖິງການເຂົ້າໄປສຳຜັດກັບບົດ ອາດໂດຍການອ່ານ ການຟັງ ການຊົມ. ຜ່ານຈາກການເສບ, ຜູ້ເສບຈະໄດ້ຮູ້ເຫັນ ແລະຮັບສິ່ງບັນຈຸ ຫລື ອິດທິລິດຂອງໜັງສືປະເພດນັ້ນໆ ໃນລະດັບຕ່າງກັນ. ສິ່ງເຫລົ່ານັ້ນໄດ້ແກ່ :

1. ຄວາມມີສິນ (ຄ່າດ້ານສິລະປະກຳ)
2. ເນື້ອໃນ (ອັດຖະທຳ)
3. ຄວາມມີຄຸນຄ່າ (ບົດຮຽນ ຫລື ຜົນດ້ານຈັນຍາທຳ)

ຄ່າຂອງໜັງສືວັນນະຄະດີ ປົ້ນອ້ອມໃນສາມບັນຫາທີ່ກ່າວມານີ້. ລະດັບຄວາມສົມເພາະ ຂອງບັນຫາຕົ້ນ ຈະຍັງຜົນໃຫ້ບັນຫາທ້າຍ, ຄວາມມີປະໂຫຍດໜ້ອຍຫລາຍ ອື່ນກັບການຊົງຄ່າຂອງໜັງສື. ຄ່ານິຍົມ ແລະ ການປ່ຽນແປງ ຂອງຜູ້ເສບ ຫລັງການເສບ.

ການເສບບົດ ຂຶ້ນກັບເງື່ອນໄຂລະດັບການຂະຫຍາຍໂຕຂອງເຄື່ອງມືທີ່ເປັນສີ່ ແລະ ຜູ້ຄົນໃນສັງຄົມ, ການ ເສບບົດ ຜ່ານຫລາຍທາງ. ຜູ້ຮູ້ໜັງສືກ່ອນເອົາເອງ. ຜູ້ບໍ່ຮູ້ໜັງສືກ່ອນໄສການຟັງ ການເລົ່າ ຫລື ການໄດ້ຊົມລາຍການສະແດງຕ່າງໆ. ໃນຄວາມບໍ່ທັນມີອັກສອນຈາລຶກ, ການສົ່ງສານ ອາໄສການບອກເລົ່າກ່າວຂານ: ຜູ້ເລົ່າ - ຜູ້ຟັງ, ພໍ່ແມ່ ໂດຍສະເພາະແມ່ນພໍ່ເຖົ້າແມ່ນາຍ ມັກຈະເລົ່າບົດເລື່ອງຕ່າງໆ ສູ່ລູກຫລານຟັງ. ຄັນໄດ້ຜະລິດອັກສອນມາໃຊ້ ໜັງສືແລະການອ່ານມີສ່ວນປະກອບສຳຄັນໃນ ການສົ່ງສານ ແລະ ຮັບສານ. ໃນເບື້ອງຕົ້ນ, ຄວາມຈຳກັດ ໜັງສືອ່ານມີຈຳນວນໜ້ອຍ, ຜູ້ອ່ານໃຫ້ຟັງ/ ຜູ້ເລົ່າ - ຜູ້ຟັງ ເຂົ້າມາມີບົດບາດໃນການເສບບົດ ການສົ່ງທອດສືບສານ ຂອງຄົນລາວໃນເມື່ອກ່ອນ ເຊັ່ນວ່າ ຟັງການ ເທດຂອງພະສົງໃນປາງ ບຸນຕ່າງໆ ແລະ ການອ່ານຂອງອາຈານໃນພິທີໃດນຶ່ງ ເຊັ່ນ ບຸນເຮືອນ, ງັນເຮືອນດີ, ເຮືອນກຳ ຫລື ບໍ່ກໍ່ຜ່ານຈາກການສະແດງສິດ ຈາກໝໍລຳ. ໝໍເຊິ່ງ... ຕາມປາງບຸນຕ່າງໆ. ເມື່ອການສຶກສາ ແລະ ອຸປະກອນຜະລິດສີ່ຂະຫຍາຍໂຕ, ບົດບາດການອ່ານສູ່ກັນຟັງຫລຸດລົງ, ຂະບວນການການສຶກສາ ຜ່ານການອ່ານດ້ວຍຕົນເອງ ຄ່ອຍປາກົດໂຕ, ປັດຈຸບັນ ໂຕສື່ສານມີມາກມາຍຫລາຍຢ່າງ ທັງທັນ ສະໄໝ. ການກະຈາຍສຽງ, ກະຈາຍພາບ ຜ່ານວິທະຍຸ, ຍິ່ງເມື່ອອິນເຕີແນັດເຂົ້າມາມີບົດບາດຄືໃນສູ່ມື້ນີ້ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ສະພາບດ້ານການສື່ ຫັນປ່ຽນໄວເກີນຄາດຄິດ. ມັນໄດ້ສົ່ງຜົນໃຫ້ທຸກວຽກງານຈຳຕ້ອງໄດ້ ເລືອກສົນໄດດແລ່ນຕາມ. ຫາກໃຜເສຍໜ້າຈໍກໍຈະກາຍເປັນຜູ້ຈ້າໂດຍຂະເຍີມ. ການເສບບົດຍຸກນີ້ ກໍມີລັກສະນະໃໝ່ ສົມເໝາະກັບພາຫະນະ. ໂຕບົດກໍຈຳໄດ້ປັບບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ກໍຈະກາຍເປັນອັນຕົກຫລ້າ, ໄດ້ຮັບຄວາມສົນໃຈໜ້ອຍ.

ຂ. ເງື່ອນໄຂການເສບຊົມບົດ

ສະພາບ : ຜ່ານການດຳເນີນວຽກງານ ການສຶກສາໜັງສືສະໄໝນີ້ ພວກເຮົາໄດ້ພົບພໍ້ຫລາຍບັນຫາ, ໄດ້ປະສົບພົບເຫັນຫຼັງອັນສະດວກ ແລະ ອຸປະສັກ. ອັນສະດວກ ໜັງສືທີ່ພວກເຮົານຳມາສຶກສາ ເປັນໜັງສືທີ່ບໍ່ໄກຈາກພວກເຮົາຫລາຍ. ສັບສິນຄ້າທີ່ໃຊ້ຢູ່ໃນບົດສ່ວນຫລາຍ ກໍຄຸ້ນຫູ ພໍຮູ້ໄດ້: ຫາກຕິດຂັດແທ້ໆ ກໍພໍມີຜູ້ຮູ້ຊ່ອຍແກ້ໄຂໃຫ້, ໝາຍຄວາມວ່າ ພວກເຮົາຍັງໂຊກດີມີນັກປາດອາຈານ ຜູ້ຮຳຮູ້ເລື່ອງເກົ່າໆຢູ່, ໜັງສືເກົ່າຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ຮັບການຍົກຂຶ້ນມາສຶກສາທາງຊຽງໃໝ່ (ພາກເໜືອ) ແລະ ພາກອິສານ (ພາກຕາເວັນອອກສຽງເໜືອ) ຂອງໄທ ກໍມີສ່ວນຊ່ອຍທາງອອກແກ່ພວກເຮົາ. ເຖິງປານນັ້ນ ກໍບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ມີຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກ. ຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກ ເກີດມາຈາກຫລາຍປັດໄຈຄື :

- ເປັນໜັງສືເກົ່າ ຂຽນຕາມຮູບແບບນິຍົມກັນໃນສະໄໝນັ້ນ: ໜັງສືວັນນະຄະດີສ່ວນໃຫຍ່ ຂຽນເປັນບົດກອນ. ເວົ້າເຖິງກອນ ແມ່ນເວົ້າເຖິງອາລົມຈິດ, ຄວາມສະເໜືອນໃຈ ຂອງຜູ້ກ່າວກອນມາ, ອາລົມຈິດ ແລະຄວາມສະເໜືອນໃຈຂອງຜູ້ຄົນ ມີເທື່ອກໍ່ມີລັກສະນະລວມ, ແຕ່ທີ່ຖືລັກສະນະສະເພາະ ກໍ່ບໍ່ດ້ອຍໄປກວ່າອັນລວມ, ການທີ່ຈະສືບອາລົມພ້ອມບາດໃນສອງລັກສະນະນັ້ນ ຂອງຜູ້ອ່ານກອນ ບໍ່ແມ່ນຈະດຳເນີນປົກກະຕິສະເໝີໄປ. ອັນນີ້ ບໍ່ທັນເວົ້າເລື່ອງອາລົມຄ້ອຍຕາມ ຫລື ທວນທັດຂັດກະແສ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນເວລາອ່ານກອນ. ບາງສຳນວນໃນກອນ ມີອັນຕ່າງຈາກໃນພາສາປາກເວົ້າທຳມະດາ ໂດຍສະເພາະໃນດ້ານໂຄງສ້າງ. ການອ່ານກອນເພື່ອເຂົ້າໃຈແບບລວມຈະບໍ່ຄ່ອຍມີບັນຫາ. ແຕ່ເມື່ອອ່ານເພື່ອສຶກສາ, ມັນເກີດມີຫລາຍກໍລະນີທີ່ນັກອ່ານກອນນຳກັນ ຍາກຈະຕົກລົງເປັນເອກະພາບໄດ້ເຕັມສ່ວນ: ບໍ່ໜ້າຊ້ຳ ມີບາງກໍລະນີຜັດເຫັນປື້ນກັນ. ປາກົດການແນວນີ້ເກີດຂຶ້ນກັບການຖອດຄວາມ ແລະຕິຄວາມກະວີຂອງທຸກ ເຜົ່າຊົນ, ຈົນວ່ານັກທິດສະດີວັນນະຄະດີຫລາຍທ່ານ ໃຫ້ຄວາມເຫັນວ່າ ມັນເປັນ ແລະ ແມ່ນເລື່ອງທຳມະດາ. ແລະກໍ່ອັນນີ້ເອງ ທີ່ຊ່ອຍໃຫ້ບົດກະວີມີ ມາກສັນຫລາຍສີ.

- **ມີຄຳສັບສູງ ບໍ່ສູ້ຄຸ້ນຫຼື ໃຊ້ສັບທີ່ຄັດຈ້ອນຄວາມ ແລະ ໂຕສັບ:** ສັບທີ່ພວກເຮົາມັກປະສົບຄວາມສັບສົນ ແມ່ນປະເພດສັບ ທີ່ເປັນສັບ ບໍ່ສູ້ໄດ້ໃຊ້ໃນພາສາປາກເວົ້າ ໃນປັດຈຸບັນ. ໂຕຢ່າງ ໃນສານລຶບພະສູນ⁴: ກ່ອມຈຽງ ໃນຄວາມໝາຍການຮ່ວມເພດ (ມັນ-ນົກ-ບໍ່ມີທີ່ຂ້ອງ ຂະໜັງຄອກຄາຫລັກ ສະໜ່ອຍນັ້ນ ຢູ່ທ່າງທົງຜະລາ ກ່ອມຈຽງໃຈປຶ້ມ. (ສລ.ໜ.77)). ປະເພດສັບ ທີ່ເປັນສັບບອກຖານະຕໍາແໜ່ງຂອງຊັ້ນ ຄົນຊັ້ນສັງຄົມນັ້ນ : ນາຍນັກການ. ພະວັກ... ສັບທີ່ນຳມາຈາກພາສາອື່ນ ທີ່ມີການຕົກຫລົ່ນບາງສ່ວນ : ໂຍທິກາ ມີຄວາມໝາຍ ວ່າ ດອກຄັດເກົ້າ (ໂຍທິກາຄ້ອມ ສາລະພິ ພວງພີ່ (ສລ.ໜ.70)), ແຕ່ເມື່ອເວົ້າເຖິງ ສະໝໍເຊິ່ງ ມາຈາກສັບ ໂຍທິກາ, ຜູ້ຂຽນກໍ່ຍັງສຳຄັນ ຜິດ ຍ້ອນເຄີຍເຫັນເຄີຍໃຊ້ສັບ ໂຍທິກາ ຫລາຍ ຫລື ອາດເພື່ອປະໂຫຍດທາງສັນທະກະວີ ຈຶ່ງໃຊ້ ແລະ ຂຽນວ່າ ໂຍທິກາ.

ນ້ຳສະໝຸດເລິກ ແລະຕື້ນ ກວ້າງໃຫຍ່ເປັນກະແສ
 ຍ່ອນໂຍນ ໂຍທິກາ ກໍ່ຍັງຖອງເຖິງໄດ້ (ສລ.ໜ79)

ຢຶ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ກໍ່ຍັງມີປະເພດສັບຕັດພະຍາງ : ທິລາດ (ອະທິລາດ). ມັດສະການ (ນະມັດສະການ), ໂບດ(ອຸໂປສິດ), ຕັງສອນ (ສໍລະຍານ - ສອດສ່ອງເຫັນ) ໃນ:

⁴ ໜັງສື ສານລຶບພະສູນກໍ່ດີ ກາບເມືອງພວນກໍ່ດີ ແລະ ພື້ນເມືອງວຽງກໍ່ດີ ທີ່ຍົກໃນທີ່ນີ້ແມ່ນອ້າງຕາມສະບັບຄະນະຄົ້ນຄວ້າພາກວິຊາພາສາລາວ-ວັນນະຄະດີ

ສີໄວ ວອນກາເມ ມອບເວນວາງໃຫ້

ພະກໍາທິງ ສອນຮູ້ ຣົມແດດອມຮູບ (ສລ. ໜ. 76)

ສັບທາບ ຫລື ພະຍາງທາບ ຫລືເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າ ຍາບຄໍາທີ່ໃຊ້ໃນການເມືອງສຽງດຶງຈັງຫວະ ເຊິ່ງມັກພົບເຫັນໃນກອນ ລໍາຄອນສະຫວັນ :

ຟັງເດີ ນັບແຕ່ອົມນຸ່ລະລ່ວຍ	ອົມນຸ່ລະລ່ວຍ
ສັງມາຊວຍຕັ້ງແຕ່ອ້າຍ	ບາຍແກ້ມຖືກແຕ່ນົມ
ຟັງເດີນັບແຕ່	ອ້າຍແຫລະນີ້ນາ
ບົດລະນຸ່ ບໍ່ດີ	ໃຫ້ນາງຟັງ ນໍ ເອົາຂໍ້
ຄັນສຽງຄໍບໍ່ດີ	ໃຫ້ນາງຟັງ ນໍ ເອົາໜ່ວຍ (ໜ. 14) ⁵

ເຖິງວ່າ ບໍ່ສູ້ໄຊ້ຫລາຍໃນໜັງສື ແຕ່ກໍສ້າງບັນຫາບໍ່ໜ້ອຍເມື່ອພົບເຫັນ : ຫຼະ ໃນ ທະເມົາໄໝ້ ໂດຍສະເພາະເມື່ອມັນຖືສອງລັກສະນະຄືມີ ຫລື ບໍ່ມີຄວາມໝາຍ : ປູະ ໃນ ລົງທ່ອງທຽວນິຄົມຄົນ ຄວ່າ ສູນສະແຫວງຫລັ້ນ ເລີຍລົນຊໍ້າ ປະສັດມົວເມົາເຕືອດ (ໜ. 69). ປູະ ໃນທີ່ນີ້ ເປັນພະຍາງທາບ ຫລື ເປັນສັບໃນຄວາມໝາຍປະປ່ອຍ, ໃນຄວາມໝາຍທີ່ນຶ່ງ : ລົງໄປຫາປະຊາຊົນເພື່ອຢ່ອນສະໝອງ ແຕ່ກັບໂສກັນຮ້ອງເຫ້ ທີ່ເຫັນປວງຊົນທຸກຮ້ອນ, ອັນທີ່ສອງ : ລົງໄປຫາປະຊາຊົນເພື່ອຢ່ອນສະໝອງ ແຕ່ຝົນລິນ ກໍເລີຍປ່ອຍໃຫ້ປະຊາທຸກຮ້ອນ ???..

- **ສໍານວນນິຍົມ ແລະ ສິນນິຍົມ ຂອງຄົນແຕ່ລະຍຸກ ຍ່ອມແຕກຕ່າງກັນ:** ການປະພັນບົດ ສະໄໝລ້ານຊ້າງ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ບົດທີ່ເປັນວັນນະຄະດີ ນິຍົມປະພັນເປັນກອນ. ມັກພັນລະນາຍືດຍາວ ເວົ້າເປັນຍາບເປັນເຄືອໃນການເດີນເລື່ອງ. ການເຊື່ອງເງື່ອນສະພາບຄວາມເປັນຈິງ ກັບສິ່ງອະພິນິຫານ ຕະຫລອດຮອດການໃຊ້ນາມສັນຍະລັກໃນທ້ອງເລື່ອງ ເປັນຄຸນລັກສະນະນຶ່ງ. ກວ່າຈະຈັບໃຈ ຄວາມໄດ້ ແລະເຂົ້າໃຈເລິກຜູ້ອ່ານກໍຕ້ອງໃຊ້ເວລາອ່ານລະອຽດ ມີຄວາມຮູ້ ໃນລະດັບອັນແນ່ນອນໃນ ຫລັກວິຊາທົ່ວໄປ ແລະ ຫລັກການປະພັນ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄໍາພີອະລັງການ ຂອງຍຸກອັນເປັນບັນຫານຶ່ງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນຍຸກນີ້ບໍ່ຄ່ອຍຢາກອ່ານໜັງສືເກົ່າໆ. ລັກສະນະແນວນີ້ ໄດ້ເຄີຍເຮັດໃຫ້ນັກຄົ້ນຄວ້າຍຸກນີ້ ຫລົງທິດ ຄິດວ່າໜັງສືບາງເລື່ອງເປັນເລື່ອງໄຮ້ສາລະໄປໝົດ. ໂຕຈິງ ຄວາມສັບສົນອັນນີ້ໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອພວກເຮົາດໍາເນີນການກ່າຍຖອດອັກສອນ

⁵ ໝໍລໍາ ພິມມະສອນ ແລະ ໝໍລໍາບຸນຕອງ " ລໍາຄອນສະຫວັນ ອອນຊອນເມືອງລາວ "

ພື້ນວຽງ (ທ້າວເຫລົາຄຳ). ພວກເຮົາໄດ້ພັກການ ເຍື່ອງນີ້ໄວ້ ຍ້ອນລັກສະນະໜັງສື ແລະ ຫັນມານຳ ສະເໜີເລື່ອງພື້ນວຽງ (ເຈົ້າອະນຸ) ແທນ ເມື່ອມີບັນ ຫາເລື່ອງທຶນ. ເລື່ອງທ້າວເຫລົາຄຳ ເປັນໜັງສືຖືລັກ ສະນະວັນນະຄະດີສູງ ເຊິ່ງ ພວກເຮົາຖືວ່າ ແມ່ນວັນນະຄະດີການເມືອງອົງປະຫວັດສາດ. ການຄົ້ນຄວ້າມັນ ຕ້ອງການເວລາເໝາະສົມ. ໄດ້ຂໍ້ມູນແອ້ມ ຂ້ອນຂ້າງລະອຽດພໍຄວນ ແລະ ພໍມີທຶນຮອນ ສ່ວນໃດໜຶ່ງ ຈຶ່ງຈະ ໄດ້ຜົນໃນລະດັບພໍເຂົ້າວັດເຂົ້າວາໄດ້. ເຮົາເອງຖືວ່າໃນຂະນະທີ່ເລື່ອງພື້ນວຽງ (ເຈົ້າອະນຸ) ເປັນເລື່ອງຈົບລົງ ຂອງວິລະຊົນແຫ່ງຊາດ ໃນຍຸກ ປະຫວັດສາດໜຶ່ງອັນແສນແສບ ແລະ ຈົດຈຳໄວ້ຕະຫລອດການ. ເລື່ອງພື້ນວຽງ (ເຫລົາຄຳ) ນັ້ນຜັດ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມອະມະຕະຂອງຊາດ, ແມ່ນເມັດຈຸລັງແຫ່ງການສືບສານ ຢ່າງບໍ່ມີວັນສິ້ນສຸດຂອງ ເຜົ່າລາວ, ແມ່ນຄວາມໃຝ່ຜັນທີ່ຄວນໃຝ່ ແລະ ເປັນອຸດົມການສຸດແສນປະເສີດ ຄວນແກ່ການຍົກຍ້ອງ ເຫີດທູນ ແລະ ສືບຕໍ່.

- **ຂາດການຕໍ່ເນື່ອງ ດ້ານສຶກສາຢ່າງເປັນລະບົບ:** ຍຸກຄຳຂອງໜັງສືລາວ ແມ່ນສະໄໝອານາຈັກລ້ານ ຊ້າງ. ໄລຍະແຫ່ງຄວາມເຊື່ອມໂຊມຂອງຊາດກິນເວລາຍາວພໍຄວນ ກ່ອນຈະຟື້ນໂຕມາ. ໃນໄລຍະດັ່ງກ່າວ ສະພາບການສຶກສາກໍຄືດ້ານອື່ນໆ ເປັນໄປຕາມມິຕາມເກີດ. ມີການຜັນແຍກ, ການຕິດຕໍ່ພົວພັນກັນກໍບໍ່ເປັນ ປົກກະຕິ, ການສຶກສາບໍ່ໄດ້ຮັບການປະຕິຮູບຢ່າງເປັນເອກະສັນ, ສຶກສາໄປຕາມເຂດໃສ ຖິ່ນມັນ, ຄູ່ອ້ອຍ ອາຈານເຈົ້າ ຕາມຄະຕິບັນຫາໜັງສືກ້ອມຕ່າງຄົນຕ່າງມື. ເກີດການອະທິບາຍຄວາມຕາມໃຈມັກ ບໍ່ມີຫລັກ. ຄວາມຄາດເຄື່ອນຂອງຄວາມຄວາມຮູ້ຍ່ອມເກີດມີ, ຄວາມຮູ້ ຂາດເປັນບັ້ນ ຂາດຕອນ ແບບບໍ່ເປັນລະບົບ ບໍ່ເລິກບໍ່ກວ້າງ. ເວົ້າລວມແລ້ວ ຄວາມຮູ້ຕໍ່ກັບວິຊາຄວາມຮູ້ຂອງ ຊາວບູ ຮານຂອງພວກເຮົາແຄບ ບໍ່ພຽງພໍ, ບໍ່ທັນເວົ້າເຖິງການຈະແຕກສານຊອກເຫັນອັນໃໝ່. ການສຳຜັດບົດ ຫລື ເວົ້າງ່າຍໆ ກໍແມ່ນການອ່ານສຶກສາ ໜັງສືຂອງພວກເຮົາ ຍັງຢູ່ໃນວົງຈຳກັດ ຫລືໜ້ອຍເກີນໄປ. ເຫດການ ແລະສະພາບການທີ່ສະແດງອອກໃນບົດ ເປັນອັນຍາກຍິ່ງທີ່ຜູ້ເສບຊົມ ຈະອະທິບາຍໄດ້ຢ່າງເປັນລະບົບ. ເມື່ອເວົ້າເຖິງຍົດສັກຕຳແໜ່ງຂອງລະບອບ ປົກຄອງສັກດີນາ, ພວກເຮົາກໍຕ້ອງໄດ້ວິນຖາມ ກັນຢ່າງໃຫຍ່ ຫລື ແມ່ນແຕ່ສະມະນະສັກ, ຫລາຍຄົນທີ່ເຄີຍ ບວດຮຽນໃນວັດຫລາຍປີ ກໍອຳອິ້ອຳອາດທີ່ ຈະໃຫ້ຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງ. ຫລືບໍ່ກໍເກີດ ການໄຕ້ແຍງຖືກຖຽງກັນ ຕໍ່ເຫດການທີ່ຍົກຂຶ້ນມາໃນບົດ. ໃນທີ່ນີ້ຂໍຍົກເອົາບາງຕອນຂອງບົດກອນ ໃນສານລົບພະສູນ ທີ່ພວກເຮົາຍົກ ຂຶ້ນມາຖືກຖຽງກັນ ດັ່ງນີ້ :

ກັບກໍ່ຕັ້ງເຂດໄວ້	ຫ້າຂວບພັນວັດສາ
ອາມິນກິນກິນຫາງ	ແຫ່ງມົນທະເມົາໄໝ້ (ສລ. ໜ. 71)

- (1) ຫັດສະນະໜຶ່ງເຫັນວ່າ ໃນອາຍຸການຂອງພະພຸດທະສາດສະນາ ທີ່ຕັ້ງ ຫ້າຜັນບິນນັ້ນ ຖືກນາກອາມິນ ໄດ້ກິນກິນມັນໃຫ້ໝົດໄປເປັນໄຈ້ໆ.
- (2) ອີກຫັດສະນະໜຶ່ງ ຜັດວ່າ ນັບໄດ້ຫ້າປີແລ້ວ ທີ່ນາກອາມິນກິນກິນທາງຂອງມັນເອງ

ຫັດສະນະທີ່ນຶ່ງ ແນ່ນອນ ແມ່ນຫັດສະນະຂອງພັກຝ່າຍ ທີ່ໄດ້ຜ່ານການສຶກສາ ທາງພຸດທະສາສະໜາ, ຮູ້ຄວາມເປັນມາຂອງອາຍຸພຸດທະສາສະໜາ ແລະ ເລື່ອງນາກອາມິນ ອັນເປັນນາກໝູນໂລກ ບອກການມາປ່ຽນແທນຂອງພະເຈົ້າອົງໃໝ່ ແລະ ການສ້ຽງໄປແຫ່ງອາຍຸສາສະໜາ ຂອງພະເຈົ້າອົງ ກ່ອນ; ສ່ວນຫັດສະນະທີສອງ ໜັກໄປໃນທາງເນື້ອໃນບົດ ຖືວ່າ ຜັນ ແມ່ນການຜັນສຽງພ້ຽນໄປຂອງພະ, ນາກອາມິນແມ່ນກຸ່ມຄົນລາວ, ມັນໃນວັກທີສອງ ແມ່ນແທນໃຫ້ນາກອາມິນ ບໍ່ແມ່ນແທນໃຫ້ ເວລາຂ້າງເທິງ ດັ່ງໃນມະຕິທີ່ນຶ່ງ,

ເມື່ອມີສະພາບຄືທີ່ກ່າວຂ້າງເທິງ, ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກອື່ນກໍຕາມມາ. ໃນການດຳເນີນການຄົ້ນຄວ້າ, ຜູ້ຄົນຄວ້າສ່ວນໃຫຍ່ຈະເລີ່ມຈາກສູນ ອັນເນື່ອງຈາກຂາດລະບົບການຈັດ ແລະສະພາບສະໜັບສະໜູນ ດ້ານເຫດການ ໃນພັນທະພາບຖິ້ມແຖວບົດ. ພັດທະນາການ, ຂະບວນວິວັດຂອງໜັງສື, ການຈັດປະເພດ, ການແບ່ງຍຸກ ແລະ ອື່ນໆ ກ່ຽວກັບໜັງສື ລ້ວນແຕ່ເປັນບັນຫາທັງມວນ. ເຖິງວ່າມີໜັງສືຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບວ່າ ແຕ່ງໂດຍຜູ້ນີ້ ຂຽນໃນປີນັ້ນ: ແຕ່ກໍບໍ່ທັນເປັນທີ່ໂລ່ງໃຈເຕັມປ່ຽມໄດ້ເທື່ອ, ຕາມມາດ້ວຍບັນຫາ ພູມສະຖານ ທີ່ສະແດງອອກໃນບົດ. ເວລາດຳເນີນການສຶກສາບົດກາບເມືອງພວນ ປາກົດວ່າ ໄດ້ມີຄວາມສົງໄສ ການສຳຄັນຜິດຂອງຜູ້ແຕ່ງກາບ ຕໍ່ນາມພູມສະຖານ : ກົວຫຍ້າຄັງໂພນ ເປັນກີ ຫຍ້າຄັງໂທມ (ພ/ໝ. 52) ອັນເນື່ອງຈາກຜູ້ແຕ່ງ ບໍ່ແມ່ນຄົນທ້ອງຖິ່ນ ຫລືບໍ່ກໍເປັນການສະກົດຄຳຕົກ. ຜ່ານການສຶກສາສົມທຽບ ແລະ ສືບຖາມຄົນທ້ອງຖິ່ນຊາວພວນ ເຫັນວ່າຄຳທີ່ຜູ້ກ່າຍອອກນັ້ນ ແມ່ນບໍ່ ຖືກຕາມທີ່ຄວນເປັນແທ້.

ບັນຫາເລື່ອງການສຶກສາ ຫລັກເກນປະດິດແຕ່ງ: ທິດສະດີ ດ້ານວັນນະຄະດີ ເຊັ່ນການຂົບບັນຫາການຕີບົດ... ຕາມແບບບູຮານ ກໍມີໜ້ອຍຄົນຮູ້. ເພິ່ນຖອດກອນເປັນຄຳທຳມະດາແນວໃດ, ການຕີຄວາມ ແລະ ຕີລາຄາບົດທີ່ເປັນບັນຫາແນວໃດ, ການຮຽນຮູ້ເອົາແຕ່ທິດສະດີໃໝ່ໆມາເບິ່ງບັນຫາ ໃນວັນນະຄະດີແຕ່ກ່ອນ ຍັງບໍ່ເປັນທີ່ຟຽງພໍແກ່ການຄົ້ນຄວ້າ. ເຮົາບໍ່ຮູ້ກົດການແຕ່ງຂອງເພິ່ນ ກໍບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບການຊົມກິລາ ທີ່ເຮົາບໍ່ຮູ້ກະຕິກາ, ແລະເມື່ອບໍ່ເຂົ້າໃຈເພິ່ນຜູ້ແຕ່ງ, ບໍ່ເຂົ້າໃຈບົດທີ່ພວມເສບ ເຫດໃດຊິເຫັນໄດ້ ອັນດີອັນອ່ອນ, ເມື່ອດຳເນີນການສຶກສາໜັງສື ການຖອດຄວາມຈາກບົດກອນ ກໍແມ່ນໜຶ່ງໃນບັນຫາ ທີ່ພວກເຮົາພົບຂໍ້ຫຍຸ້ງຍາກ. ປາກົດວ່າ ການເຂົ້າໃຈບົດກອນ ບໍ່ແມ່ນເຂົ້າໃຈເປັນຕອນໆໄດ້ ມັນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ພວກເຮົາ ມີຄວາມ ຮູ້ສັງລວມ

ແລະ ເຂົ້າໃຈມັນເປັນລະບົບໃນໝົດທັງບົດ, ໂຕຢ່າງ ພວກເຮົາກໍຍາກຈະລົງມະຕິຕໍ່ສໍານວນກອນ ຕໍ່ໄປນີ້ ວ່າ ເສືອລ້ຽງລູກຮ່ວມກັບແມວ ຫລື ເສືອມອບລູກໃຫ້ແມວລ້ຽງ :

ໂອນໍ່ ມາຍິນສິນເຫດ້ວຍ	ດອມປາຊີວຊີຊິນເງືອກ ຄິລີ
ເສືອ ຫາກວາງລູກໃຫ້	ພຽນລ້ຽງພໍ່ແມວ ດອກນາ (ສລ. ໜ. 85)

ສ້າງເງື່ອນໄຂ:

ເລັງໃສ່ບັນຫາການປຸງເນື້ອບົດ, ການໃຊ້ພາຫະນະການສົ່ງສິ່ງທີ່ເໝາະ ແລະບັນຫາເສີມ ທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນບໍ່ ນ້ອຍຢ່າງໜຶ່ງ ນັ້ນຄືການໂຄສະນາ.

- ປາກົດວ່າ ທາງການໄດ້ບັນຈຸວິຊາພາສາ - ວັນນະຄະດີລາວ ເຂົ້າໃນຫລັກສູດການສຶກສາແຫ່ງຊາດ ມາຕະຫລອດ: ມີແຕ່ດຽວນີ້ ຕ້ອງສືບຕໍ່ການບັບປຸງຫລັກສູດນີ້ ໃຫ້ແທດເໝາະ ແລະມີຄຸນນະພາບ ດີຂຶ້ນ.

ການຊໍາຮະ ແລະປັບປຸງບົດ: ໜັງສືສະໄໝກ່ອນ ເພິ່ນນິຍົມຂຽນດ້ວຍອັກສອນທໍາ ຫລື ບໍ່ກໍອັກສອນລາວເດີມ, ອັກສອນເຫລົ່ານັ້ນ ຄົນລາວປັດຈຸບັນສ່ວນໃຫຍ່ອ່ານບໍ່ໄດ້. ເພື່ອຢາກເຜີຍແຜ່ໜັງສືດັ່ງກ່າວ ມີຄວາມຈໍາເປັນ ຕ້ອງໄດ້ຊໍາຮະ ແລະ ປັບປຸງບົດ. ວຽກງານດ້ານນີ້ ອາດເຮັດໃນຫລາຍລະດັບ :

- ດໍາເນີນການຄັດຊໍາຮະ ກ່າຍຖອດອັກສອນພິມໜັງສືເກົ່າ ແລະ ຈັດພິມເຜີຍແຜ່. ແຕ່ບົດທີ່ນໍາອອກ ເຜີຍແຜ່ ຄວນມີບົດສະເໜີ ອາດເປັນບົດນໍາ ບົດວິຈານ ແລະ ຄວນມີແປປະມວນສັບ ຍາກຢູ່ທ້າຍ ເຫລັ້ມ ໃນຂະນະທີ່ບໍ່ທັນມີວັດຈະນານຸກົມສະເພາະ ສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນບົດທີ່ນໍາເຂົ້າສຶກສາເປັນໂຕແບບ ໃນໂຮງ ຮຽນຂັ້ນຕ່າງໆ ຄວນໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຮອບດ້ານ ທັງຮູບການ (ຮູບແບບໜັງສື, ແບບສັນທະລັກ, ໂຄງເລື່ອງ ເນື້ອເລື່ອງ ສິນລະປະການໃຊ້ສັບ, ມາດແຕ່ງ ແລະ ວາດປະດິດ ແຕ່ງ) ແລະ ເນື້ອໃນ (ທັງທີ່ເປັນກະທູ້ບົດ ແລະ ຂໍ້ປຶກຍ່ອຍ)),

- ການປຸງບົດ ໃຫ້ມີຫລາຍຮູບຫລາຍສີ ເຊັ່ນ ຂຽນໃນຮູບໃໝ່ ບັນຍາກາດໃໝ່ (ນະວະນິຍາຍ...) ບົນພື້ນຖານສັບ ແລະໂຄງເລື່ອງເກົ່າໂດຍມີການຕັດປັບບາງສ່ວນ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ, ຫລື ບໍ່ກໍອາດ ສ້າງເປັນບົດລະຄອນໂຮງຮຽນ, ລະຄອນໂທລະທັດ, ພະຍາຍາມນໍາໃຊ້ທໍາດີ ພາຫະນະການສື່ທີ່ທັນສະໄໝ ເຂົ້າຮັບໃຊ້ເປັນເຄື່ອງເຜີຍແຜ່ ແລະວິທີການອື່ນໆ ທີ່ເຫັນເໝາະຄວນ, ຈັດການປະກວດການຫຍໍ້ເລື່ອງ ຫລື ການປຸງບົດ.

ດໍາເນີນການໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ ສະເໝີມວນຊົນໃຫ້ເຫັນຄວາມສໍາຄັນຂອງໜັງສືຍຸກດັ່ງກ່າວ. ຈັດງານ ນິທັດສະການ ແລະປາຖະກາຖາ ກ່ຽວກັບຄວາມສໍາຄັນຂອງໜັງສື. ຖອດໃຈຄວາມສໍາຄັນ ອອກໂຄສະນາ ຜ່ານວາລະສານ, ໜັງສືພິມ ຫຼືເຮັດເປັນຄໍາຂວັນຕິດຕາມສະຖານທີ່ຕ່າງໆ ທີ່ເໝາະສົມ ໂດຍບອກແຫ່ງທີ່ ກໍາກັບໄວ້.

ຮຽນຮູ້ວິທີການປະດິດແຕ່ງ. ຮູບແບບການແຕ່ງ, ສຶກສາ ແລະເສັງການອ່ານໜັງສື ຕາມແບບສະບັບ ຂອງບູຮານ ແລະ ຊອກວິທີການປັບປຸງໃຫ້ເໝາະກັບຍຸກ.

ສຶກສາວິທີການຖອດກອນເປັນຄໍາທໍາມະດາ, ການຂົບບັນຫາ ການຕີຄວາມ ແລະການຕີລາຄາບົດ ທັງຕາມແບບມູນເຊື້ອ ແລະ ສະໄໝໃໝ່.

ສະໜອງຄວາມຮູ້ອັນເປັນພື້ນຖານ ດ້ານຫຼັກວິຊາ ຄວາມເຊື່ອ ແລະອຸດົມການຂອງຄົນຍຸກນັ້ນ ໂດຍສະ ເພາະບັນຫາທີ່ກ່ຽວພັນອັນມັກປາກົດ ຫຼືສ່ອງອອກໃນບົດ.

ສຶກສາປະຫວັດຄໍາ ໃຫ້ຮູ້ທີ່ມາ ຄວາມປ່ຽນແປງຂອງຄໍາ ທັງທີ່ເປັນຄໍາລາວລ້ວນ ແລະຄໍາທີ່ນໍາມາ ຈາກພາສາຕ່າງປະເທດ. ຄວາມຮູ້ດ້ານນີ້ ປາກົດວ່າ ຕາມຫຼັກສູດໃນລະຍະຫຼັງໆນີ້ ບໍ່ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ເທົ່າທີ່ຄວນ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ການສຶກສາເຖິງການໃຊ້ ແລະລັກສະນະສະເພາະຂອງຄໍາສັບ, ສໍານວນ ກໍຄວນໄດ້ຄໍານຶ່ງ ຫາ.

ສ້າງວັດຈະນານຸກົມສະເພາະ ທັງວັດຈະນານຸກົມອະທິບາຍຄວາມ (ລາວແປລາວ) ແລະ ວັດຈະນາ ນຸກົມສອງພາສາ: ລາວ-ອັງກິດ, ອັງກິດ-ລາວ ຫຼື ລາວ-ພາສາອື່ນໆ ທີ່ເຫັນຈໍາເປັນ. ການເຮັດວຽກນີ້ໄດ້, ນອກຈາກອໍານວຍຄວາມສະດວກແກ່ຜູ້ເສບບົດ ແລ້ວຍັງຈະເປັນບ່ອນວິພາກວິຈານ ເພື່ອ ກ້າວໄປຫາຄວາມ ຊັດເຈນຂອງສັບນັ້ນໆ ຜ່ານການຄົ້ນຄິດ ສຶກສາຂອງຜູ້ຄົນຄວ້າ ໂຕຢ່າງ ເມື່ອພົບສັບ ອຸທຸມພອນ ແປວ່າ ດອກບົວ ໃນເລື່ອງ ຫ້າວຮຸ່ງຫ້າວເຈືອງ ເຫຼັ້ມທີ 1 ແລະ ອໍາພາແປວ່າ ຕົ້ນພ້າວ ໃນ ເລື່ອງດຽວກັນ ເຫຼັ້ມ 2 ເຮົາກໍຕະລືງວ່າ ເພິ່ນແປຜິດ, ຕົກ ຫຼື ໂຕຮູ້ຈໍາກັດ ເພາະເຄີຍຮູ້ແຕ່ ອຸດທຸມພອນ : ຕົ້ນໝາກເດື່ອ, ອໍາພາ: ຕົ້ນມ່ວງ. ພ້ອມນັ້ນ ຍັງຈະຊ່ອຍໃຫ້ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ຮູ້ເຫັນຄວາມອຸດົມຮັ່ງມີຂອງສັບ ແລະ ຈະຮູ້ວ່າ ນີ້ແມ່ນຂອງໂຕ ນັ້ນແມ່ນ ຂອງເພິ່ນ, ບໍ່ຫຼົງຂອງໂຕເປັນຂອງເພິ່ນ.

ສ້າງເງື່ອນໄຂໃຫ້ມັກສຶກສາ ນັກວິຊາການນໍາໃຊ້ສັບ ແລະ ບັນສະພາບທາງວາດນິຍົມ ທີ່ມີໃນໜັງ ສືສະໄໝລ້າງຊ້າງ ນີ້ ໃຫ້ເປັນອັນທັນສະໄໝ.

ສະຫລຸບ:

ສະພາບການສືບທອດມໍລະດົກທີ່ດີ ເປັນຄວາມມຸ່ງຫວັງຂອງຄົນຮຸ່ນກ່ອນ ແລະຄວາມຕ້ອງການຂອງຄົນຜູ້ຈະສືບທອດ. ການສົ່ງຄ່ຽນ ແລະສືບທອດແນວໃດ ເປັນບັນຫາສິ່ງຜົນໃຫ້ວຽກງານການ ສືບທອດ. ການທີ່ໄດ້ຮັບສໍາຜັດ, ຮູ້ຄ່າ ແລະຊຶ້ງຄ່າຄວາມມີປະໂຫຍດ ຂອງສິ່ງທີ່ໄດ້ສໍາຜັດຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ ສໍາຜັດຢາກຫຼືບໍ່ ກໍຄັດເລືອກຊາບຊຶ້ມ ແລະ ດັ້ນສືບ. ຄວາມກັງວົນຂອງຄົນເຮົາໃນປັດຈຸບັນ ຕໍ່ບັນຫາ ການສືບ ສານມໍລະດົກນັ້ນສ່ວນໃຫຍ່ແນໃສ່ໂຕຜູ້ຈະສືບທອດຫຼາຍເກີນໄປ, ຄວາມຈິງ, ບັນຫາສໍາຄັນ ແມ່ນກະໂຕສິ່ງທີ່ຈະສືບ ສານເປັນຕົ້ນເຫດ, ຫາແມ່ນຜູ້ທີ່ຈະສືບສານດອກໄດ້. ຄັນບໍ່ມີມໍລະດົກ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງມໍລະດົກ ຈະໄປກ່າວເຖິງຜູ້ຈະໄປສືບທອດເພື່ອອີ່ຫຍັງ; ແລະ ເມື່ອຜູ້ຈະສືບ ບໍ່ມີຄວາມພໍໃຈປະສົງສືບ ໃນສິ່ງຈະສືບ, ການກ່າວເຖິງການສືບ ກໍເປົ່າປະໂຫຍດ ບໍ່ແມ່ນດອກຫວະ.

ໜັງສືເກົ່າຂອງລາວເຮົາ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໜັງສືທີ່ແຕ່ງ ແລະລິດຈະນາຂຶ້ນໃນສະໄໝອານາຈັກລ້ານຊ້າງ ເອກະພາບນັ້ນ ເປັນຄັງໜັງສືທີ່ລ້ຳຄ່າແຫ່ງໜຶ່ງຂອງຊາດເຮົາ ສະໄໝອານາຈັກລ້ານຊ້າງ ແມ່ນຍຸກຄຳຂອງລາວ, ວັດທະນະທຳອິນເດຍ ໄດ້ເຂົ້າມາມີອິດທິພົນສູງໃນສັງຄົມລາວ. ສາດສະໜາພຸດຖືບົດບາດເປັນໂຕສື່ສໍາຄັນ ໃນການດຳເນີນໜ້າທີ່ນີ້. ຄຳສອນຂອງພຸດທະສາດສະໜາ ໄດ້ຊຶມເລິກເຂົ້າຈິດໃຈຂອງຊາວລາວ, ວັນນະຄະດີສະໄໝນີ້ສ່ວນໃຫຍ່ ຈະເປັນວັນນະຄະດີສາດສະໜາ, ພາສາລາວໄດ້ຮັບການພັດທະນາໃຫ້ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ເຈຽນະໄນໃຫ້ງົດງາມ ແຈ່ມໃສທັງທາງດ້ານຄັງສັບ ແລະ ວາດວາທະສິນ. ວົງການການສຶກສາລາວ ປັດຈຸບັນກໍໄດ້ອຸ່ນຂ້ຽວສຶກສາບົດເລື່ອງຕ່າງໆ ຈາກວັນນະຄະດີສະໄໝນີ້ເພື່ອພັດທະນາພາສາ ແລະວັນນະຄະດີແຫ່ງຊາດ ໃນການແປບົດເລື່ອງ. ຫລັກທິດສະດີວິທະຍາສາດໃໝ່ໆ ຂອງໂລກ ເພື່ອເຜີຍແຜ່ແກ່ອະນຸຊົນລາວນັ້ນ ນັກປາດ ອາຈານ ກໍອີງໃສ່ຄຳສັບລາວສະໄໝນີ້. ວັນນະຄະດີສະໄໝນີ້ ໄດ້ພັດທະນາວັນນະຄະດີສະໄໝກ່ອນຂຶ້ນສູ່ຈຸດສູງສຸດ ແລະ ກາຍເປັນແມ່ແຮງຜື້ນຖານສໍາຄັນ ໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາ ວັນນະຄະດີສະໄໝໃໝ່ຂອງລາວ. ນັກຄົ້ນຄວ້າທັງລາວ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ທີ່ໃຝ່ສຶກສາ ວັນນະຄະດີລາວໃຫ້ເລິກເຊິ່ງ ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ສຶກສາມັນ. "ພວກເຮົາມີໜັງສື ໝາຍວ່າ ພວກເຮົາມີ ມໍລະດົກທາງດ້ານວັດທະນາທຳຢ່າງໜຶ່ງ". ໜັງສືທີ່ມີນີ້ ເປັນໜັງສືທີ່ເກີດໃນສະໄໝທີ່ ປະເທດຊາດເຮົາມີຄວາມຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງ ແລະ ແມ່ນຍຸກຄຳຂອງວັນນະຄະດີລາວ. ແຕ່ເບິ່ງນັ້ນມາເຖິງສະໄໝນີ້ ເປັນໄລຍະເວລາທີ່ຍາວນານພໍຄວນ. ໃນຍ່ານຄາວອັນຍາວນານນັ້ນ ຜັດເປັນໄລຍະເວລາທີ່ຊາດລາວ ຕົກສູ່ພາວະ

⁶ ບົວລີ ປະພາຜັນ, ວັນນະຄະດີລາວໂດຍສັງເຂບ ມະຫາວິທະຍາໄລການສຶກສາຕ່າງປະເທດ. ໂຕກຽວ. 2003. ໜ້າ 2.

ແຫ່ງຄວາມຊຸດສັກເສື່ອມສິຣອບດ້ານ. ການສຶກສາບໍ່ພຽງແຕ່ ບໍ່ໄດ້ ຮັບການພັດທະນາ, ຫາກຍັງຂາດເປັນ ບັນອັນເປັນຕອນ. ບັນຫາຕາມມາ ກໍຄື ລະດັບການສຶກສາຂອງຄົນໂດຍໂຮມແມ່ນຕໍ່າ, ຂາດພື້ນຖານຄວາມ ຮູ້ດ້ານພາສາສາດ, ລົດນິຍົມ ໂດຍສະເພາະ ສິລະປະທາງພາສາ ກໍຜັນປ່ຽນໄປ ສົມໃສ່ຍຸກນີ້ ຍຸກທີ່ພວກ ເຮົາຟື້ນໂຕ, ຜັດເປັນຍຸກໂລກາຟິວັດ, ຍຸກໄຮເຕັກ ເຊິ່ງໃຜຮຸ່ງ ກໍເມົາຮີບຮ້ອນແລ່ນນຳສະພາບທີ່ປ່ຽນແປງ ຢູ່ຕະຫລອດເວລາ, ພ້າວພັ່ງໃນການເສາະສະແຫວງຫາຈຸດຈັບ ເພື່ອຍຶດທ່າເປັນເຈົ້າການສ້າງຜົນປະໂຫຍດ ດ້ານເສດຖະກິດແກ່ຕົນ ໃຫ້ຄົງໂຕຢູ່ໄດ້ ແລະພັດທະນາຕໍ່ໄປ.

ສະພາບປັດຈຸບັນ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ພວກເຮົາຕ້ອງໄດ້ປັບປຸງດັດແປງ ຮັບເອົາທຸກບັນຫາ ໃຫ້ແທດເໝາະ ແລະ ໄປໄດ້ກັບສະພາບ: ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຈະເສຽຫວັງ, ຫລ້າຫລັງ ຫລື ເປັນດ້ອຍ. ການທີ່ຈະຫາໂອກາດມາ ເຕົ້າໂຮມ ກັນນັ່ງຟັງການອ່ານໜັງສືຕາມວັດ ຫລື ບຸນເຮືອນຄືຄວາກ່ອນນັ້ນ ເປັນການຍາກຍິ່ງ ໂດຍສະເພາະໃນສັງຄົມໂຕເມືອງ. ແນ່ນອນ ວ່າຮູບການເສບໜັງສືແບບນັ້ນເໝາະກັບສະພາບຄວາມ ເປັນຈິງຂອງສັງຄົມຍຸກນັ້ນ ເຊິ່ງຄົນຮູ້ໜັງສືມີໜ້ອຍ, ຈຳນວນສະບັບໜັງສືກໍມີຈຳກັດ ຍ້ອນພາຫະນະ ໃນການຜະລິດ ແລະເຂົາເຈົ້າມີເວ ລາພໍ. ຄົນດຽວນີ້ ເຮັດວຽກງານແຂ່ງເວລາ, ສ້າງປະໂຫຍດໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍ ໃນເວລາອັນສັ້ນທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ສັ້ນໄດ້. ການເສບໜັງສືກໍດັ່ງດຽວ ສຸມຊອກເອົາຈຸດສຳຄັນ ໃຊ້ເວລາສັ້ນໆ, ສັ້ນ ແລະ ໄວເທົ່າໃດຍິ່ງດີ. ຄວາມຈິງຢ່າງ ໜຶ່ງ ທີ່ທຸກຄົນຄວນຍອມຮັບກໍຄື ຈະແມ່ນຄົນຍຸກກ່ອນ ຫລື ຍຸກນີ້ ລ້ວນແຕ່ມີຄວາມຕ້ອງການພອກພູນ ສະຕິປັນຍາ ແລະຄວາມສຸກທາງໃຈ ຕ່າງແຕ່ວ່າ ລະດັບ ແລະ ວິທີການເສບ, ແລະໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ. ເວລານີ້ ການອ່ານ ໂດຍສະເພາະປະເພດໜັງສືຍາວໆ ແລະມີລັກສະນະ ຜັນລະນາ, ນອກຈາກມີບັງຄັບ ໃນຫລັກສູດ ຫລື ກໍລະນີໃດໜຶ່ງ, ຄືຈັ່ງວ່າໄດ້ ຫລຸດໜ້ອຍຖອຍລົງ ຫັນມານິຍົມການຟັງ ແລະ ເບິ່ງ ຄືໃນສະ ໄໝກ່ອນ ແຕ່ຢູ່ໃນລັກສະນະທີ່ກ້າວໜ້າກວ່າ ຄືຜ່ານຮູບການປະດິດແຕ່ງ ແບບໃໝ່ ແລະ ພາຫະນະທີ່ທັນ ສະໄໝກວ່າ.

ຈາກເຫດຜົນດັ່ງກ່າວມາ ມັນໄດ້ບົ່ງບອກໃຫ້ເຫັນວ່າ ໂຕບົດ (ເນື້ອໃນໜັງສື) ແລະ ພາຫະນະອັນ ເປັນເຄື່ອງມືໃນການຜັນບົດ ແລະສົ່ງສື່ ມີບົດບາດສຳຄັນໃນຂະບວນການເສບບົດ ຢາກສົ່ງບົດທີ່ຕ້ອງການສົ່ງ ກໍຕ້ອງປັບປຸງບົດນັ້ນໃຫ້ເປັນທີ່ສົນໃຈ, ມີປະໂຫຍດສຳຫລັບຜູ້ຈະຮັບ. ເທົ່ານັ້ນຍັງບໍ່ພໍ ສິ່ງສຳຄັນ ຍັງຕ້ອງໄດ້ ເລືອກບົດ ຄືຢ່າລືມວ່າ ບໍ່ໝາຍວ່າໜັງສືເກົ່າທຸກເລື່ອງ ຈະເໝາະສົມ ແລະມີປະໂຫຍດຕໍ່ພວກເຮົາ ໃນປັດຈຸ ບັນໝົດ. ພາຫະນະທີ່ຈະນຳສານເຖິງຜູ້ຮັບ ເພື່ອປະໂຫຍດໃນການສືບທອດ ກໍຕ້ອງໃຫ້ແທດເໝາະ ແລະທັນຍຸກ ກ່າວຄື ພະຍາຍາມນຳໃຊ້ ສິ່ງທີ່ສັງຄົມ ພວມນິຍົມເປັນເຄື່ອງມື ດຳເນີນງານ ໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດ, ຢ່າຄິດຕ້ານ ຫລື ຍັງລໍ ການນຳທ່າດີຂອງສິ່ງແປກໃໝ່ເຫລົ່ານັ້ນ ເຂົ້າມາ ໃຊ້ເປັນພາຫະນະໃຫ້ເຮົາ.

ລວມຄວາມແລ້ວ ຢາກໃຫ້ເປົ້າໝາຍສືບທອດ ສືບທອດ ສິ່ງທີ່ເຮົາຕ້ອງການໃຫ້ສືບ ກໍຄືຕ້ອງປັບປຸງ ສິ່ງສືບໃຫ້ເປັນສິ່ງທີ່ດີ, ເປັນສິ່ງຕ້ອງການ ແລະ ມີປະໂຫຍດ: ສ້າງພາຫະນະສິ່ງສືບໃຫ້ແທດເໝາະ ແລະ ຫັນສະໄໝ ເພື່ອດຶງດູດ ເກາະຍືດ ຜູ້ເຮົາປະສົງໃຫ້ສືບທອດ. ໝາຍຄວາມວ່າ ສຳຫລັບຄວາມຕ້ອງການ ຢາກໃຫ້ ຫ່ຽງສືອັນເປັນຄັງຄວາມຮູ້ ອັນເປັນມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ ເຂົ້າເຖິງຄົນຮຸ່ນໃໝ່ ຮຸ່ນຄົນສືບທອດນັ້ນ ມັນຮຽກຮ້ອງ ໃຫ້ຫັນບົດ ໃຫ້ເປັນບົດຫັນສະໄໝ, ອາດສ້າງເປັນບົດລະຄອນໂຮງຮຽນ, ວິທະຍຸ ຫລື ໂທລະທັດ, ສ້າງເລື່ອງ ເຂົ້າວິດີໂອ, ດິວິດີ... ນອກຈາກນັ້ນ ກໍຈັດລາຍການນິເທດຫ່ຽງສືເກົ່າ, ຈັດປະກວດ ການອ່ານຕາມລາຍ ແລະ ທຳນອງຕ່າງໆ. ປະກວດການປຸງຫ່ຽງສື... ເພື່ອກ້າວໄປເຖິງຈຸດໝາຍ. ພາກສ່ວນມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຄວນສ້າງ ຂະບວນການ, ຊອກແຫລ່ງຫິນສະໜັບສະໜູນ ເພື່ອຊອກຮູ້ ດູເຫັນ ຜູ້ສະຫງວນມັກໃນວຽກນີ້ ແທນການລໍ ໃຫ້ເປັນໄປຕາມມິ ຕາມເກີດ.

ເອກສານອ້າງອີງ

ພາສາລາວ

1. ເກນ (ທ້າວ). *ແບບຮຽນຊັ້ນມັທຍົມສຶກສາ - ບົດອ່ານປະສົມ*, ຮັບຮອງດ້ວຍກະຊວງສຶກສາທິ ການ, ພິມເທື່ອທິສອງ, ໂຮງພິມແສງສິນ ບາງກອກປະເທດໄທ, ພ. ສ. 2503, ຄ. ສ. 1960.
2. ຄຳແພງ ເກດຕະວົງ, *ໄວຍາກອນລາວ ແລະ ວັນນະຄະດີລາວ*, (ປະມວນບົດຮຽນສຳຫລັບ ສະຖາບັນກົດໝາຍ ແລະ ການປົກຄອງ, ສະຖານປັນອຸດົມສຶກສາວິຊາຄູ (ຜະແນກອາຈານ ລາວ) ແລະ ໂຮງຮຽນນາຍຮ້ອຍທະຫານ ໃນໄລຍະ 1967-73) ກະຊວງສຶກສາທິການ. 1968
3. ພູມີ ວົງວິຈິດ, *ຄວາມຊົງຈຳຂອງຊີວິດເຮົາ ໃນຂະບວນວິວັດແຫ່ງປະຫວັດສາດ ຂອງປະເທດ ລາວ*, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິທະຍາສາດສັງຄົມ ກະຊວງສຶກສາ, ວິສາຫະກິດການພິມຈຳ ໜ່າຍ ສຶກສາ, ພິມຄັ້ງທີ 1, 1987
4. ສິລາ ວິລະວົງ (ມະຫາ), *ແບບແຕ່ງກອນ (ໄທວຽງຈັນ) ແລະ ກາບສານວິລາສິນີ*, ສະມາຄົມ ສິ່ງປັ້ມຮູບ ເດັກນ້ອຍລາວແຫ່ງປະເທດຍີ່ປຸ່ນ, ພິມຄັ້ງທີ 1, ໂຮງພິມໃຜ່ໜາມ, 1994.
5. ຄະນະຄົ້ນຄວ້າ ພາກວິຊາພາສາລາວ - ວັນນະຄະດີ, *ກາບເມືອງພວນ*, ມະຫາວິທະຍາໄລ ແຫ່ງຊາດວຽງຈັນ, ວິສາຫະກິດໂຮງພິມສຶກສາ, 2001.
6. ຄະນະຄົ້ນຄວ້າພາກວິຊາພາສາລາວ-ວັນນະຄະດີ, *ສານລົບພະສູນ*, ມະຫາວິທະຍາໄລ ແຫ່ງຊາດ ວຽງຈັນ. ວິສາຫະກິດໂຮງພິມສຶກສາ. 2002.

7. ຄະນະຄົ້ນຄວ້າ ພາກວິຊາພາສາລາວ - ວັນນະຄະດີ, ລາຍງານການຄົ້ນຄວ້າ ພື້ນວຽງ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ ວຽງຈັນ. ຕົ້ນສະບັບ - ກຽມຈັດພິມ.
8. ລຳຄອນສະຫວັນ (Chant alternes de cour d'amour du Laos) par Molam Phimmasonne et Bountong, Texte bilingue Francais - Lao Traduit par Lamvieng INTHAMONE (Maitre de conferences a L'INALCO - Paris).
9. ສີລາ ວິລະວົງ (ມະຫາ), ປະໂຫຍດວັນນະຄະດີ, ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດ, ພິມຄັ້ງທີ 2, ໃຜ່ໜາມ ການພິມ, 1996.
10. ບົວລີ ປະພາພັນ, ວັນນະຄະດີລາວ ໂດຍສັງເຂບ (ສຳຫລັບຄົນຕ່າງປະເທດ), ມະຫາວິທະ ຍາໄລການສຶກສາຕ່າງປະເທດ ນະຄອນໂຕກຽວ. 2003.
11. ຫລັກສູດພາສາລາວ ວັນນະຄະດີລາວ, ຜະແນກອາຈານລາວ, ສະຖາບັນອຸດົມສຶກສາວິຊາ ຄູ, ມະຫາວິທະຍາໄລສີສະຫວ່າງວົງ.
12. ຫລັກສູດພາສາລາວ ວັນນະຄະດີລາວ, ສະຖາບັນກົດໝາຍການປົກຄອງແຫ່ງຊາດ, ມະຫາ ວິທະຍາໄລສີສະຫວ່າງວົງ.
13. ຫລັກສູດພາສາລາວ ວັນນະຄະດີລາວ, ໂຮງຮຽນນາຍຮ້ອຍທະຫານຈີ່ນາຍໄມ້, ມະຫາວິທະ ຍາໄລສີສະຫວ່າງວົງ.
14. ຫລັກສູດວັນນະຄະດີລາວ ພາສາສາດ ພະແນກວັນນະຄະດີ - ພາສາລັດເຊຽ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ສ້າງຄູວຽງໄຊ.
15. ຫລັກສູດພາສາລາວ ວັນນະຄະດີລາວ, ພາກວິຊາພາສາລາວ - ວັນນະຄະດີ, ຄະນະອັກສອນ ສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ,
16. ສີລາ ວິລະວົງ, ມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ, ອະທິບາຍຖອດຄວາມໂດຍ ດວງເດືອນ ແລະຄະນະ, ເຫລັ້ມທີ 1, ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດ, ພິມຄັ້ງທີ 1, ເສດສ ການພິມ. ບໍ່ແຈ້ງປິພິມ
17. ສີລາ ວິລະວົງ, ມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ, ອະທິບາຍຖອດຄວາມໂດຍ ດວງເດືອນ ແລະຄະນະ, ເຫລັ້ມທີ 2, ພາກວິຊາພາສາລາວ - ວັນນະຄະດີ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ, ພິມຄັ້ງທີ 2, ບໍລິສັດດອກເກດ ຈັດພິມຈຳກັດ, 2003.

ພາສາໄທ

18. ບຸນເຫລືອ ເທບສຸວັນ (ມ.ລ.), ແວ່ນວັນນະກຳ - ລວມບົດຄວາມ, ສຳນັກພິມອ່ານໄທ, ພິມຄັ້ງແຮກ, ໂຮງພິມເທບປະທານພອນ, ບາງກອກ, ພ.ສ. 2529. (ພາສາໄທ)
19. ຍຸທະສັດ ບຸນສະນິດ, ວັນວິຈານ, ໂຄງການບໍລິການວິຊາການ ມະຫາວິທະຍາໄລ ສີນະຄະລິນວິໄລດ ພາກໃຕ້, ພິມຄັ້ງທີ່ 1 ສິງຫາຄົມ ພ. ສ. 2538. (ພາສາໄທ)
20. ຈາລຸວັນ ທຳມະວັດ ວັນນະກຳທ້ອງຖິ່ນອິສານ - ລ້ານຊ້າງ, ຫໍສະໝຸດກາງ ສະຖາບັນວິຊາການບໍລິການຈຸລາລົງກອນມະຫາວິທະຍາໄລ, ມະຫາວິທະຍາໄລມະຫາສາລະຄາມ (ພາສາ ໄທ) ບໍ່ແຈ້ງປິພິມ

ພາສາຫວຽດນາມ

21. Ha Minh Duc - Le Ba Han, Co so ly luan van hoc, NXB Dai Hoc va Trung Hoc Chuyen Nghiep, Hanoi, 1985.
22. Phuong Luu, Tiep nhan van hoc, Trung tan dao tao tu xa Dai hoc Hue, (Du an "Ho tro hoc tu xa Viet - Bi"), NXB Giao Duc, 1997.

ພາສາອັງກິດ

23. Paul Maas, Textual Criticism, (translated from the German by Barbara Flower, Clarendon Press, Oxford), 1958.